

mod Højærstokraterne og ikke mindst de tshechiske, mod Ministeren Bachs Overgang fra Radikalisme til Absolutisme, mod Schwarzenbergs Kuldkastelse af Forfatningen 1851, og han fordølgel ikke sin Sympati med meget i Martsbevægelsen og med de store Reformere, særlig paa Agraromraadet, der blev staaende som Revolutionens Resultat; han foretrækker ubetinget de moderate ungarske Politikere som Déak for Kosuth, hvis store agitatoriske Emner han fuldt anerkender, men hvis Forfængelighed og Nag til General Görgei han fordømmer. Men allevegne taler han som den paalidelige, fordomsfri og sandhedssøgende Historiker og som den, der kaster nyt og uddybende Lys over de politiske, nationale, sociale og økonomiske Foreteelser. Friedjung har ved denne Bog sat sig i Række med den nyeste Tids første Historie-skrivere. — Der skal hertil føjes, at kort efter Fremkomsten af Friedjungs Bog og for de første Aars Vedkommende med Tilslutning til ham har Richard Charmatz skrevet en kortfattet, men god Bog om Østrigs hele Nytidshistorie: *Österreichs neuere Geschichte von 1848 bis 1907*. I—II. (1909) (i Samlingen: Aus Natur und Geisteswelt). J. A. F.

Gabriel Hanotaux har udgivet 4. Bd. af sin *Histoire de la France contemporaine*. Det gaar fra 16. Maj 1877 til Januar 1882. Det vil sige, at det for Frankrigs indre Forholds Vedkommende omhandler den store Kamp for Republikken, der endte med Mac Mahons Demission, Begyndelsen af Grevy's Præsidentskab, af Kampen mod Kirken og af Splittelsen mellem Republikanerne og tilsidst Gambetta's mislykkede Forsøg paa at tage Frankrigs Ledelse i sine Hænder, — og for Frankrigs Forhold til Udlandet Udviklingen af det orientalske Spørgsmaal med Berliner kongressen som Midtpunkt, Leo XIII's Regeringstiltrædelse og det ny Afsnit i Europas Politik, som indlededes ved Frankrigs Besættelse af Tunis. Den Finhed, hvormed Forf. knytter den indre og ydre Politik sammen, og den Kundskab, han fra utrykte Kilder har især til den sidstes Gang, er en særlig Styrke ved dette Bind. Og er det end for en Udlænding ikke altid muligt at have den samme Interesse for det parlamentariske Intrigespil, som

dette har for Franskmændene, saa evner dog Forf. stadigt at vise de store Modsætninger af almindelig eller personlig Art, der ligger bagved. Med stor Glæde læser man ogsaa hans indtrængende og klare Karakteristikker af de ledende Mænd og føler med ham i hans dybe Sympati for Gambetta, selv om alle de Problemer, der knytter sig til dennes Politik og Liv, endnu ikke er løste, og selv om den skæbnesvangre Modsætning mellem ham og Jules Ferry, der blev det store Kraftspild for Republikkens Sag, vel endnu kan trænge til fyldigere Belysning. Det foreliggende Bind danner efter Fortalen en i alt Fald foreløbig Afslutning paa dette Værk af Hanotaux; han vil nu vende tilbage til sine Richelieustudier. Men sikkert er det, at hans *Histoire de la France contemporaine* vil staa som et Værk af en fremragende Historiker, og at alle, der vil søge at forstaa ikke alene Frankrigs, men ogsaa Europas Historie efter 1870, atter og atter vil finde Belæring i det om de mange Kræfter, der siden hint Aar har gjort sig gældende, inden for Statsmændenes Kreds som inden for Folkene.

J. A. F.